

Демиденко Дарія Сергіївна
студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Халапсіс Олексій Владиславович
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ФЕНОМЕН ДЕЖАВІЮ

Напевно, кожна людина у світі стискалась із таким дивним станом, як «дежавію». Дежавію, або, як кажуть, «уже бачене», – це такий психічний стан людини, коли вона відчуває, що колись уже була в такій ситуації, проте це відчуття не пов'язується з певним моментом минулого, а належить до «минулого взагалі». Інколи люди пов'язують стан «дежавію» з іншими аспектами свідомості, і далі ми розглянемо, із якими саме.

Мета цієї розвідки – розглянути дежавію з філософської точки зору та зрозуміти, з чим пов'язане це явище; визначити аспекти та стани дежавію в свідомості людини; звернути увагу на те, як саме людина реагує на дежавію і який посил він несе за собою в житті будь-якої людини.

Перш за все звернемо увагу на те, із чим саме пов'язаний такий психологічний стан людини, як дежавію. У здорової людини в основному це відбувається на тлі порушення сну, підвищеної тривожності, занепокоєння, але іноді таке трапляється абсолютно спонтанно. Часта поява дежавію може бути симптомом виникнення депресії, скроневої епілепсії або шизофренії.

У тих, хто страждає на епілепсію, почуття пережитого моменту супроводжується негативними емоціями – тривогою, страхом, також це може бути передвісником епілептичного нападу. Якщо ж говорити про людей, які не страждають захворюваннями головного мозку, то це не психопатологія, а якесь неврологічне відхилення. Зараз ефект дежавію вивчають на основі енцефалограм або даних МРТ, у здорових і хворих людей показники відрізняються.

Статистика свідчить, що ефект дежавію хоча б раз у житті відчуває до 97 % здорових людей. Найчастіше такі відчуття мають епілептики. Проте досліджувати цей ефект важко, тому що стан дежавію не можна викликати штучно. Найбільш імовірною причиною на сьогодні вважається зміна способу

кодування часу мозком. Тобто мозок сприймає те, що відбувається, одночасно як минуле і як теперішнє. Саме тому виникає відчуття відриву від реальності [1].

Отже, під дежавю мається на увазі або реальний спогад, або помилка пам'яті. Феномен дежавю зустрічається дуже рідко. В Україні не було серйозних соціологічних опитувань і тим паче психологічних досліджень на цю тему, інтерес до неї викликаний скоріше літературою й кіно. До речі, існує і зворотний ефект – жамевю (франц. *Jamais vu* – ніколи не бачив), коли людина точно знає, що вже зустрічалася з кимось або відвідувала якесь місце, але не відчуває почуття знайомості.

Якщо розглядати феномен дежавю з іншої точки зору, відповідно до гіпотези про циклічне переродження нашого Всесвіту, то відповідно до неї ми всі вже не раз проживали якісь моменти історії і будемо продовжувати переживати їх знову і знову.

Наш Всесвіт проживає не один цикл, а кілька. Відповідно, ці цикли можуть повторюватися або видозмінюватися. Якщо цикли повторюються, тоді ми можемо згадати ті події, які були в минулому, – цикли життя Всесвіту. У цьому випадку феномен дежавю може бути розглянуто як знак того, що ми або повторюємо ті події минулого циклу, які привели нас до того, що нам довелося відкотитися назад, або згадуємо якісь події минулого циклу, які вже з нами траплялися. Тоді ми їх сприймаємо як цілком прийнятне.

Інші люди вважають, що феномен дежавю походить зі снів. Тобто людини наснився певний діалог або певна ситуація, і коли вона зустрічає це в реальному житті, то почувається дивно, ніби це вже колись відбувалось.

Поки ми спимо, наш мозок буде опрацьовувати всі можливі варіанти майбутнього, пов'язані з тим, що нас хвилює. Кожен варіант – окреме сновидіння. Проблема лише в тому, що ми рідко запам'ятовуємо свої сни. Комусь у пам'ять западають кілька епізодів особливо яскравого сновидіння. Інші взагалі нічого на ранок не можуть пригадати. І вже зовсім рідко ми пам'ятаємо сюжет сну в деталях.

Однак деякі дослідники вважають, що навіть тоді, коли згадати сни не виходить, їх сюжети зберігаються десь у закутках нашої пам'яті і іноді спалахують яскравими спогадами, які ми й називаємо дежавю.

Отже, такий феномен, як дежавю, важко пояснити з наукової точки зору. Але якщо розглядати цей психологічний стан людини з позиції філософії, то можна побачити багато цікавого. Також цей аспект бажано розкривати з соціальної точки зору та розуміти, що кожна людина почуває себе по-різному в цьому стані. Але все одно цей феномен цікавий з будь-якої позиції.

1. URL: <https://lifestyle.segodnya.ua/ua/lifestyle/pochemu-voznikaet-effekt-dezhavyu-612737.html>.

2. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D1%8E>.